

Journal of Social Sciences of Mus Alparslan University

anemon

Derginin ana sayfası: <http://dergipark.gov.tr/anemon>

Araştırma Makalesi • Research Article

Yeni Medyanın Çevrimiçi Radikalleşme İşlevi

The Role of New Media in Online Radicalization

Sermin Asıl*

Öz: Bu çalışmanın amacı, çevrimiçi radikalleşme olgusunda yeni medya aracı olan Twitter'ın etkisini belirlemektir. Twitter (X), insanları bilgilendirme, eğitme ve kamusal alanı dönüştürme işlevlerinin yanı sıra, yankı odası, filtre balonu ve hiperkişiselleştirme algoritmalarının etkisiyle benzer medya kültürü ve dünya perspektifinin yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Bu durum duygu, düşünce, inanç ve davranışların ortaklaşmasını, buna uyum sağlamayanların ise kolaylıkla ötekileştirilmesini mümkün kılmaktadır. Özellikle memnuniyetsizlik yaratan bir konu ya da olayda, çoğunluk hissine dahil olmayan bireyler daha kolay ötekileştirilmektedir. Bu süreç, radikalleşme bağlamında memnuniyetsizlik yaratan kişi ya da kurumlara yönelik basit bir şikayetin zamanla nefrete dönüşmesine neden olmaktadır. Günümüzde bu dönüşüm, çevrimiçi platformlar aracılığıyla gerçekleşmekte ve radikalleşmenin bilişsel boyutunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de 2023 yılında gerçekleştirilen seçimlerle ilgili paylaşılan içerikler, #secim etiketi ile toplanmış ve tümevarımsal tematik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, on bir ana tema belirlenmiş ve bunlardan "seferber etmek", "suçlamak" ve "mağduriyet" temalarının doğrudan çevrimiçi radikalleşme ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, ortaya çıkan kırk dokuz alt tema arasından on dört tanesi çevrimiçi radikalleşme ile doğrudan bağlantılı çıkmıştır. Bununla birlikte, çevrimiçi radikalleşmeyle ilişkili olan temaların bilişsel radikalleşmeyi etkilediği, davranışsal radikalleşme ile yalnızca "illegal eyleme davet" alt temasının ilişkili olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, Twitter'ın çevrimiçi radikalleşmeyi bilişsel boyutta etkilediği, siyasetin bu radikalleşmeyi artırdığı ve analiz edilen temaların radikalleşme teorileriyle açıklandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi Radikalleşme, İletişim, Halkla İlişkiler, Yeni Medya, Yankı Odası

Abstract: The study aims to examine the impact of Twitter (X), a new media platform, on online radicalization. Beyond its roles in informing, educating, and transforming the public sphere, Twitter amplifies the spread of similar media cultures and worldviews through mechanisms such as echo chambers, filter bubbles, and hyperpersonalization algorithms. This dynamic enables the widespread adoption of similar thoughts, beliefs, and behaviors while marginalizing those who diverge. Such marginalization can escalate from mere complaints to outright hatred toward individuals or institutions within the context of radicalization. Today, these transformations predominantly occur on online platforms, shaping the cognitive dimension of radicalization. In this context, content shared with the #election tag during Turkey's 2023 elections was analyzed using the inductive thematic analysis method. The findings indicate that three of eleven main themes and fourteen of forty-nine sub-themes are directly related to online radicalization, primarily in its cognitive dimension. Only the "invitation to illegal action"

* Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Bölümü
ORCID: 0000-0002-3450-5416 sermin.asil@amasya.edu.tr

Cite as/ Atıf: Asıl, S. (2024). Yeni medyanın çevrimiçi radikalleşme işlevi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(3), 1154–1172. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1480800>

Received/Geliş: 08 May/Mayıs 2024

Accepted/Kabul: 01 December/Aralık 2024

Published/Yayın: 30 Dec/Aralık 2024

sub-theme is linked to behavioral radicalization. Overall, Twitter appears to influence online radicalization cognitively, with politics further intensifying this process, as supported by radicalization theories.

Keywords: Online Radicalization, Communication, Public Relations, New Media, Echo Chamber.

Giriş

Günümüzde dijital iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımı medya araçlarının gerçekleştirdiği işlevleri artırmıştır. Yeni medya yalnızca iletişim kurmak, bilgi aktarmak, içerik tüketmek için kullanılmamakta, aynı zamanda farklı fenomenlerin oluşmasına da sebep olmaktadır. Bunlardan biri de fiziki dünyada karmaşık, çok katmanlı ve çeşitli faktörlerin etkileşimiyle ortaya çıkan radikalleşmenin çevrimiçi bağlamda gerçekleştirilmesidir. Radikalleşme toplumsal düzene yönelik memnuniyetsizlik, köklü değişim arzusu ve buna inananlarla aidiyet hissi olarak tanımlanmaktadır. Çevrimiçi radikalleşmeyi tetikleyen ve yaygınlaştıran faktörleri belirlemek ise nispeten daha zordur. Çünkü anonim kimliklerin arkasında radikal fikirlerin yayılması ve ideolojik grupların buluşması, kişiselleştirilmiş algoritmalar aracılığıyla radikal fikirlerin pekişmesi kavramının sınırını çizmeyi zorlaştırmaktadır. Bu durum özellikle siyaset, din, ekonomi ve ideoloji gibi konularda kendini göstermekte ve etkin şiddet kullanımının meşrulaştırılmasına kadar varabilmektedir. Dolayısıyla, çevrimiçi radikalleşme sürecini anlamak açısından yeni medyanın rolü ve işlevi oldukça önemlidir.

Belirtilen amaç bağlamında sosyal medya platformu olan Twitter'ın (yeni adıyla X) çevrimiçi radikalleşmenin oluşumuna etkisi, derecesi ve şiddeti araştırılmıştır. Hakkında herhangi bir uzlaşmaya varılamayan konu olması nedeniyle siyaset teması üzerinden bir çalışma yürütülmüştür. Bu amaçla veriler, Türkiye'de, 14- 28 Mayıs 2023 tarihlerinde gerçekleştirilen genel seçimler esas alınarak ve #secim etiketi kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler tümevarımsal tematik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Veriler kodlanırken ve temalar oluşturulurken radikalleşmenin izleri aranmıştır. Bu noktada Sageman'ın, McCauley ve Moskalenko'nun ve Borum'un radikalleşme teorileri bir kılavuz olarak benimsenmiştir. Veri analizi sonucunda oluşan on bir ana tema ve kırk dokuz alt temanın radikalleşme teorileri ile ilişkisi incelenmiş ve değerlendirme yapılmıştır. Buna göre, on bir ana tema içerisinden “seferber etmek”, “suçlamak” ve “mağduriyet” doğrudan çevrimiçi radikalleşme ile ilişkili bulunmuştur. Kırk dokuz alt tema içinden ise “yanlış bilgi tespiti”, “partiyi eyleme davet”, “parti liderini eyleme davet”, “halkı eyleme davet”, “kamu kurumunu eyleme davet”, “illegal eyleme davet”, “illegal tavsiye”, “partiyi suçlamak”, “bir kişiyi suçlamak”, “kamu kurumunu suçlamak”, “kazanana suçlamak”, “yanlış bilgi verenleri suçlamak”, “düşmanca yaklaşımla suçlamak” ve “mağduriyet” çevrimiçi radikalleşme ile doğrudan ilişkili çıkmıştır. Fakat bu temaların bilişsel radikalleşmeyle ilişkili olduğu, yalnızca “illegal eyleme davet” temasının davranışsal radikalleşmeyle ilişkili olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, bu çalışma yeni medya araçlarının çevrimiçi radikalleşme işlevini, siyasetin radikalleşmeye olan etkisini ve radikalleşme kuramlarının çevrimiçi radikalleşmeyi açıklama kapasitesini ortaya koymaktadır. Böylece konuyla ilgili geniş bir anlayış sağlanması ve sonraki araştırmalara ışık tutulması umulmaktadır.

Yeni Medya ve İşlevleri

Medya, en genel haliyle, mesajın aktarımını sağlayan araçlardan oluşmaktadır. Ancak tanımı, sınıflandırması ve toplumdaki rolü zamanla değişiklik göstermektedir. Yazılı basın araçları, radyo, televizyon ve günümüzde yoğun şekilde kullanılan bilgisayar ve internet teknolojilerine dayalı iletişim araçları birer medya olarak ifade edilmektedir (Kocadaş, 2005: 5). Medyanın sınıflandırılması zaman, etkileşim, mesafe, hedef kitle büyüklüğü, maliyet gibi özelliklere göre değişiklik göstermektedir (Timisi, 2003: 125-126). Ancak, günümüzde en yaygın kabul gören sınıflandırma, geleneksel medya ve yeni medya ayrımıdır.

Geleneksel medya gazete, dergi, televizyon ve radyo gibi basılı medya ve yayın araçlarını içermektedir. Tek taraflı bir yapıya sahip olan ve kitle iletişimini mümkün kılan bu araçlarla bilgi ve haber sağlama, motivasyon yaratma, sosyalleşme, eğitim, kültürel aktarım, eğlence, toplumsallaşma, tartışma ve diyalog kurma gibi pek çok işlev gerçekleştirilmektedir (Burton & Dimpleby, 1990: 126;

MacBride, 1981: 11). Bu özellikler aynı zamanda demokrasinin gelişimine de katkıda bulunmaktadır (Mora, 2008: 44). Fakat zamanla geleneksel medyanın yerini alan yeni medya, geleneksel medyanın tüm özelliklerini bilgisayar ve bilgi teknolojileri aracılığıyla taşıyan, çift yönlü, eş zamanlı ve çok kullanıcı bir ortam olarak ifade edilmektedir (Gazali Demirtaş, 2019: 77). Toplumsal yapının her alanına nüfuz eden bu araçların, ses, görüntü, veri ve metin birleşimi nedeniyle yayılma ve etkileme potansiyeli oldukça yüksektir. Çünkü dijitallik, etkileşimsellik, interaktiflik, çoklu ortam, hipermetinsellik, yayılım ve sanallık gibi özellikler, kullanıcıları aktif hale getirmekte ve kullanım alanını genişletmektedir (Binark & Löker, 2011: 9-12). Böylece, kullanıcılar mesajın üreticisi, alıcısı ve dağıtıcısı rolünü üstlenerek toplumsal yapının inşasına katkıda bulunmaktadır (Lorenz Spreen vd., 2023: 75).

Yeni medya araçları, geleneksel medyanın işlevlerinin yanı sıra duygu, düşünce ve yaşam tarzının şekillenmesini sağlamaktadır. Çünkü bireyler burada yalnızca izleyici, okuyucu ya da dinleyici olmaktan ziyade, kullanıcı olarak adlandırılmaktadır. Öyle ki, “okur-yazar-sever-üretir-paylaşır-satar-yönetir” sürecinin içinde yer alırlar ve bu çoklu rollerinden dolayı "üre-tüketici" (üreten tüketici) olarak anılmaktadırlar (Koç, 2020: 905). Medya kullanımında kişilik yansıtmak, anlam yaratmak, duyurma ve temsil işlevlerini yerine getirmek mümkündür (Choudhury, 2014: 80-97). Kullanıcıların medya üzerindeki etkileri, benzer sosyal yaşantılar ve ortak kültürlerin paylaşılmasına sebep olmaktadır. Nitekim, bu kültür yeni medya araçları vasıtasıyla oluşmaktadır (Melnychuk, 2022: 23-24). Oluşturulan bu kültür içerisinde bireyin düşünceleri, hayalleri, zevkleri ve alışkanlıkları da dönüşüme uğrayarak benzerlik göstermektedir (Horkheimer & Adorno, 2014: 182-184). Ancak, bu benzerlikler yalnızca eğlenmek ve beğenmek gibi olumlu duygularda değil, öfke ya da beğenmemek gibi olumsuz duygularda da kendini göstermektedir. Dolayısıyla, yeni medyada akışa sunulan içerikler, bireyler arasında kutuplaşma yaratmaktadır (Holt vd., 2019:8-9). İçeriği destekleyenler ve desteklemeyenler şeklinde ayrışmalar, bireysel bağlamda radikal eğilimlerin oluşmasını kolaylaştırmaktadır. Çünkü yeni medya, sahip olduğu algoritmalar ile farklı seslerin duyulmasını azaltan, bir arada ve kalabalık hissi yaratan, haklılık duygusunu pekiştiren ve kendi içinde popülist bir ortam oluşturan bir mecra haline gelmektedir. Bu ortamda radikal eğilimlerin pekişmesi, yeni medyanın ana akımlaşmasını da beraberinde getirmektedir. Anonimlik, kolay erişim, kişiselleştirilmiş içerik, sosyal bağlantılara kolay ulaşım, denetimsizlik ve aşırılıkçı içeriklerin kolay yayılması bu durumu tetiklemektedir. Bu özelliklerle ortaya çıkan eğilimler ise "çevrimiçi radikalleşme" olarak ifade edilmektedir.

Radikalleşme Olgusu

Radikalleşme, en genel anlamıyla, aşırılık yanlısı inanç, düşünce ve davranış geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Şiddet içeren ve içermeyen olmak üzere iki türü bulunmaktadır (Çelik, 2021: 87). Şiddet ise “kişinin özsaygısını ve gelişmesini engelleyen şeyleri yok etme dürtüsü” olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda, planlı ve kasıtlı bir şekilde gerçekleşen, bireyi inciten her türlü söz veya eylem şiddet olarak değerlendirilebilir. Şiddet, sosyolojik, psikolojik, siyasal, ekonomik, teolojik ve ontolojik olarak sınıflandırılmakta ve her biri kendi içinde türlere ayrılmaktadır (Yener, 2023: 280-283). Dolayısıyla şiddet içeren radikalleşmenin içerisinde bu tarz eğilimlerin olması beklenilmektedir.

Şiddet içermeyen radikalleşme, aşırıcılık ve fundamentalizm kavramlarıyla ilişkilendirilmekte, hatta zaman zaman karıştırılmaktadır. Aşırıcılık, başkalarının yaşam tarzına, özgürlüğüne, görüşlerine ve inançlarına yönelik saygısızlık ve hoşgörüsüzlükle ilgilidir ve bu tür siyasi görüşlerin benimsenmesiyle tanımlanmaktadır. Nihayetinde şiddet doğurduğu ifade edilmektedir. Fundamentalizm ise kökten dinci veya köktenci bir anlayış olarak tanımlanır. Bu anlayışa göre, öğretilere uyanlar “biz,” uymayanlar ise “onlar” olarak nitelendirilmektedir. Bu inanca sahip olan bireyler, kendilerinden olmayanlara karşı düşmanca tavırlar sergilemektedir (Heywood, 2011:289). Ancak radikallerin daha açık fikirli olmaları nedeniyle bu iki kavramdan ayrıştıkları söylenebilir.

Şiddet içeren radikalleşmede, bireyin radikal bir gruba dahil olması ve bu gruba bağlılığının artması kritik bir öneme sahiptir. Bu şekilde çatışma, duygu, düşünce ve davranışlarda haklı gösterilmekte ve bireyin dahil olduğu grubun savunulması kolaylaştırılmaktadır (Trip vd., 2019: 1-2).

Böylece, şiddete giden yol meşrulaştırılmaktadır. Başlangıçta şiddet olarak kabul edilmeyen davranışlar, zamanla şiddet eylemlerine dönüşebilmektedir. Şiddet içeren radikalleşme, terörizmle ilgili fikir ve eylemleri de içermektedir. Teröristlerin siyasi taleplerine boyun eğdirmek amacıyla şiddeti sistematik olarak kullanması bu durumu açıkça göstermektedir. Bu noktada, tüm radikallerin terörist olmadığı, ancak tüm teröristlerin şiddeti savunan radikallerden oluştuğunu ifade etmek mümkündür (Türker & Gök, 2022:127). Radikalleşmenin gelişiminde bireyin duygularını olumlu ya da olumsuz etkileyen bazı olay ve durumlar etkili olmaktadır (Doosje vd., 2016: 81). Olumsuz faktörler arasında psikolojik sorunlar, krizler, yaşanan travmalar, anomi, mağduriyet, desteklenmeyen politikalar, kitle iletişim araçlarının etkisi ve kişisel ya da örgütsel husumetler bulunmaktadır (Hafez & Mullins, 2015: 961). Öte yandan, olumlu faktörler arasında yalıtılmış bireyin kendini bir gruba ait hissetmesi, hayata dair motivasyonunun artması, saygınlık görmesi veya grup halindeyken daha etkin hissetmesi gibi durumlar yer almaktadır. Olumsuz faktörlerden kaynaklanan radikalleşme süreci altı basamaktan oluşmaktadır. Bu basamaklar: olumsuz duygular (haksızlık, adaletsizlik, utandırılma vb.) nedeniyle toplumdaki ayrışma; yasal yollarla mücadele edebilecek seçenekler arayışı; yasal olmayan ve bireyi savunacağı düşünülen radikallerle etkileşim; radikal grubun öğretisinin alternatif bir ahlak anlayışıyla meşrulaştırılması; öğretinin gerçekleştirilmesi için şiddetin bir araç olarak kabul edilmesi; ve nihayetinde şiddetin uygulanmasıdır (Moghaddam, 2005:162-166). Olumlu ya da olumsuz faktörlerin etkisine bakılmaksızın, radikalleşmede en etkili faktörün yalıtılmışlık hissi olduğu söylenebilir. Bireyler genellikle bu nedenle aşırı görüşlerin ve şiddetin hakim olduğu marjinal eylemler gerçekleştirmektedir (Stephens & Sieckelink, 2021: 2). Bu durum toplumsal bütünleşmeyi engellemekte ve bir güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. Ancak, her radikalleşmenin şiddetle sonuçlanmadığı da yinelenmelidir.

Radikalleşmeyle ilgili birçok model bulunmaktadır. Bu çalışma için en uygun modeller arasında Sageman'ın Dört Aşamalı Radikalleşme Modeli, McCauley ve Moskalenko'nun İkili Piramit Modeli ve Randy Borum'un Dört Aşamalı Radikalleşme Modeli yer almaktadır. Sageman'ın modelinde, aşağıdan yukarıya doğru ilerleyen dört aşama tanımlanmaktadır. Bu aşamalar: ahlaki öfke duygusu, dünyadaki olayları algılama biçimi, kişisel deneyimlerin etkisi ve yeni medya üzerinde gerçekleştirilen seferberliktir (Çelik, 2021: 95). Bu modelde radikal bir grup yöneticisine ihtiyaç duyulmaz; çünkü tetikleyici unsur, ahlaki öfkeye dayalı psikolojik koşullardır. Daha sonra çevresel dinamikler ve bireyin algılama ile yorumlama yetisi etkili olmaktadır. Son aşamada ise birey, öfkesini tetikleyen konuyla ilgili olarak yeni medya platformlarında çeşitli etkileşimlerde bulunur ve bu süreç radikalleşmenin derecesini artırır.

McCauley ve Moskalenko'nun modelinde radikalleşme, fikir ve faaliyet olarak iki şekilde gerçekleşmektedir. Çünkü her radikal fikir bir faaliyete dönüşmemektedir. Fikir düzeyinde radikalleşme, dört seviyeden oluşmaktadır. Bu seviyeler: radikalleşmeye sebep olan konu, olay veya olguya tarafsız kalanlar; bu konu, olay veya olgunun sempatanları; radikal olunan konuyla ilgili şiddeti meşru gören doğrulayıcılar; ve şiddetin eyleme, yani bir faaliyete dönüşmesi gerektiğini savunan ahlakçılardan oluşmaktadır. Radikalleşmenin faaliyet boyutu ise hareketsizler, aktivistler, radikaller ve teröristler olarak dört farklı seviyeden oluşmaktadır (McCauley & Moskalenko, 2008: 211-212).

Randy Borum'un radikalleşme modelinde, bireyin herhangi bir konuyla ilgili şikâyetinin nefrete dönüşme süreci incelenmektedir. Radikalleşme süreci sırasıyla şikâyet, haksızlık, hedef gösterme ve değersiz hissetme aşamalarından oluşmaktadır. Birinci aşamada birey, herhangi bir konuyla ilgili hissettiği memnuniyetsizlik ya da yoksunluğu esas alarak şikâyette bulunur ve "bu doğru değil" söylemi hâkimdir. İkinci aşamada, doğru bulmadığı durumu başkalarının daha avantajlı durumu ile karşılaştırır ve eşit olmadığını düşünerek "bu adil değil" ifadesinde bulunur. Üçüncü aşamada ise adaletsizliğin kaynağı bir kişi, kurum, politika ya da devlete atfedilerek "bu senin hatan" söylemi gerçekleştirilir. Son aşamada, hedef gösterilen kaynak sorumlu tutulur ve "sen kötüsün" söylemi baskın hale gelir. Bu noktada düşmanlaştırma ya da düşmanın şeytanlaştırılması gerçekleşir (Borum, 2011: 38-39). Son aşama, aşırılığa en yakın noktadır ve tüm bu aşamaların oluşumunda bireylerin bilgi, değer ve yaşam deneyimleri etkili olmaktadır. Borum'un modeli, hem birey hem de grup düzeyinde radikalleşmenin gelişim sürecine uygulanmaktadır.

Çevrimiçi Radikalleşme Olgusu

Çevrimiçi radikalleşme, radikalleşme kategorisinde değerlendirilen davranışların sanal platformlar üzerinde gerçekleştirilmesidir. Bu davranışlar, aşırılık yanlısı araştırmalar yapma, bilgi toplama, içerik ve propagandaya erişme, saldırı planlarıyla ilgili içerikleri yeniden paylaşma gibi çeşitli faaliyetlerden oluşmaktadır (Macdonald & Whittaker, 2019: 6). Çevrimiçi radikalleşme, daha çok radikalleşmenin bilişsel boyutunu oluşturmakla birlikte, davranışsal boyutuna da zemin hazırlamaktadır. Bilişsel boyut, toplumun ortak değerlerinden farklı olan değerlerin, görüşlerin, inançların, tutumların ve yaklaşımların benimsenmesi ve savunulması olarak ifade edilmektedir. Bilişsel radikalleşme oldukça yaygındır, ancak tespit edilmesi görece zordur (Kouba, 2022: 104). Bunun nedeni, bilişsel radikalleşmenin kapsamı, sınırları, aktörleri ile neden ve sonuçları hakkında henüz bir fikir birliğine varılamamış olmasıdır.

Günümüzde, yeni medya sayesinde dijital dünya ile fiziki dünya iç içe geçmiş durumdadır. Dijital düalizm olarak adlandırılan bu durum, sanal dünyanın fiziki dünyayı etkileme gücünü ifade etmektedir (Herath & Whittaker, 2023: 1031). Bu bağlamda, çevrimiçi radikalleşmenin gerçek bir radikal düşünceye ya da eyleme dönüşme olasılığı oldukça yüksektir. Çünkü artık yeni medya araçları, sosyal internet özellikleri taşımakta ve kullanıcıların deneyimlerine göre şekillenmektedir. Bu durum, platformların kullanıcıyı tanıyarak etkileşim kurması ve kullanıcıya uygun içerik önerilerinde bulunması mantığına dayanmaktadır. Önerilen içerikler, kullanıcının tükettiği içeriklere (video, fotoğraf, ses, metin vb.) benzer, ancak doğası, içeriği ve tonu daha radikal bir nitelikte sunulmaktadır (Mughal vd., 2023: 2). Sonuç olarak, kullanıcı bireysel bir çaba göstermese bile, yeni medya araçlarının önerileri doğrultusunda daha radikal içeriklere maruz kalmaktadır.

Çevrimiçi radikalleşme, bireysel (mikro), grup (mezo) veya küresel (makro) düzeyde radikalleşmeyi kolaylaştırmaktadır. Bireysel radikalleşmede sosyal medya platformları oldukça etkilidir; çünkü birey herhangi bir fiziksel dış etkene maruz kalmadan kendi kendini radikalleştirebilmektedir. Hatta, bireyin amacı radikalleşmek olmasa bile çevrimiçi platformlarda kendini radikalleşmiş bir şekilde bulması mümkündür. Bu duruma örnek olarak, ABD’de 23 yaşındaki Colleen LaRose isimli bir kadının çevrimiçi flört uygulamasına gerçek kimliğini gizlemek amacıyla takma isim ve yüzünü örten bir fotoğrafla üye olması verilebilir. LaRose, bu platformda teolojik boyuttaki radikal erkeklerin dikkatini çekmiş, onlarla iletişim kurduktan sonra görüşlerinden etkilenmiş ve radikalizme yönelik telkinlere maruz kalmıştır. Sonuç olarak, radikal görüşleri yaymaya başlayan bir kişiye dönüşmüştür. “Cihat Jane” kod adıyla da bilinen LaRose, gayrimüslimleri kâfir ilan etmesi ve cihat yanlısı söylemleri nedeniyle tutuklanmıştır (Erdoğan, 2023:44). Bu olay, bireyin radikalleşme amacı taşıyor olsa bile çevrimiçi platformların etkisiyle radikalleşme, aşırılık ve hatta terörizmin savunucusu haline dönüşebileceğini göstermektedir. Grup radikalleşmesi, aynı grup ideolojisine inanan bireylerin fiziksel temas veya grup toplantılarına ihtiyaç duymadan çevrimiçi ortamda radikalleşmesini ifade etmektedir. Bu sayede, geleneksel yöntemlere duyulan ihtiyaç azalmakta ve etkileşim çevrimiçi platformlar üzerinden sağlanmaktadır. Küresel radikalleşme ise çevrimiçi platformlar aracılığıyla daha geniş çaplı radikal içeriklere ulaşmayı mümkün kılmakta ve bu süreçte aşırılıkla ilgili yankı odası ve filtre balonu işlevlerini yerine getirmektedir (Fernandez ve Asif, 2018:3).

Yankı odası, istenmeyen bilgi, düşünce, kanaat ya da inançların görünürlüğünün engellendiği, istenenlerin ise sürekli tekrarlanarak güçlendirildiği metaforik bir kavramdır. Zıt ya da farklı görüşlere karşı duruşun sergilendiği bu yapı, homojen bir çevrenin veya “sanal kabile”nin inşasına olanak tanımaktadır. Yankı odası, bireyin bilgi, düşünce, kanaat ya da inançlarının güçlenmesine ve bunları doğru veya evrensel olarak kabul etmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle, birey üzerinde bir yanılsama etkisi yaratmaktadır. Filtre balonları ise bireylere aşırı kişiselleştirilmiş içerikler sunarak bakış açısını daraltan ve farklılıklarla bağlantı kurmayı kısıtlayan bir başka kavramdır. Bu iki kavram, sosyal medyada hiperkişiselleştirmeye yol açmaktadır (Narin, 2018: 235-40). Bu durum, dışarıya kapalı, radikal ya da aşırı görüşlerin pekişmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda, şiddetin, nefret söyleminin,

düşmanlığın ve diğer zararlı içeriklerin dolaşıma girmesine ve aşırılığın artmasına sebep olan bir kutuplaşma yaratmaktadır (Hamdi, 2022: 77). Bunun yanı sıra, ideoloji, coğrafya, parti, sınıf, din ve ırk gibi farklılıklar daha görünür hale gelmekte, bu farklılıklara taraf olmak veya taraftar bulmak daha kolaylaşmaktadır (Kakutani, 2019: 84).

Belirtilen algoritmalar, bireylerin benzer görüşler arasında sıkışmasına ve yeni medyadaki çevrimiçi radikalleşme olgusunun hızlanmasına sebep olmaktadır. Nitekim, çevrimiçi radikalleşme günümüzde birçok sosyal medya platformunda yaygın olarak gözlemlenen bir olgudur (Aydımalp, 2019: 184). Instagram, Facebook, YouTube ve Telegram gibi platformlar, kullanıcılarına sundukları farklı içerik formatları, algoritmalar ve etkileşim modelleri aracılığıyla radikalleşme için elverişli bir zemin oluşturmaktadır. Görsel ve video tabanlı platformlar olan Instagram ve YouTube, estetik açıdan çekici içeriklerle geniş kitlelere ulaşmakta ve manipüle edilmiş görseller aracılığıyla duygulara daha kolay hitap edebilmektedir. Telegram ise kapalı gruplar ve şifreli mesajlaşma imkanı sayesinde daha gizli ve organize bir radikalleşme sürecini mümkün kılmaktadır. Facebook'un geniş kullanıcı kitlesi ve grupları aracılığıyla yerel ve küresel ölçekte radikalleşmeyi kolaylaştırdığı söylenebilir. Popüler bir platform olan Twitter (yeni adıyla X) ise kapsam ve etki açısından farklı bir konumda yer almaktadır. Gerçek zamanlı içeriklerin hızlı bir şekilde yayılması, metin odaklı tartışmaları mümkün kılması, anonimlik ve algoritmaların etkisi, Twitter'ı çevrimiçi radikalleşme konusunda en dikkat çeken platformlardan biri haline getirmektedir. Ayrıca, toplumsal gündemin oluşturulması ve takip edilmesi, sosyopolitik konuların tartışılması, aktivist ve siyasi hareketlerin organize edilmesi gibi işlevleriyle işbirlikçi ve katılımcı bir ortam sunmaktadır. Buradaki siyasi tartışmalar, ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleşmektedir (Hamdi, 2022:80). Bu özellikleriyle Twitter, diğer platformlardan farklı olarak, anlık etkileşimleri ve geniş çapta tartışmaları hızla tetikleyebilme potansiyeliyle öne çıkmaktadır.

Twitter'ın kullanıcıların eleştirel düşünme ve bilişsel bilgi düzeylerini artırdığına yönelik çalışmalar bulunmaktadır (Rohr vd., 2022:11). Ancak, yankı odası, filtre balonu ve olumsuz içeriklere uzun süre maruz kalmak bireylerde sersemletici bir etki yaratmakta ve hatta sessizleşmeye neden olabilmektedir (Miagret, 2014:87-88). Sosyal öğrenme teorisine göre, olumsuz içeriğe maruz kalan bireylerin olumsuz davranışlarda bulunma olasılığı artmaktadır. Bu olumsuz içeriğe daha uzun süre maruz kalan bireylerde ise bu olasılık daha da yükselmektedir. We Are Social tarafından yürütülen ve Ocak 2023'te yayımlanan rapora göre, dünya genelinde internette geçirilen günlük süre 6 saat 37 dakika olarak belirlenmiştir. Twitter ise 550 milyon aktif kullanıcı sayısı ile en sık kullanılan dördüncü sosyal medya platformu olarak değerlendirilmektedir (*We Are Social*, 2023). Twitter'da zaman geçiren kullanıcıların yukarıda bahsedildiği gibi olumsuz içeriklere maruz kalması, hayattaki olumsuz durumları algılama ve yorumlama şekillerini etkilemektedir. Öyle ki, şiddet, radikalizm, aşırılık ya da nefret ile ilgili olumsuz içeriklere uzun süre maruz kalan bireyler, tepkilerinde olumlu ya da tarafsız olma eğilimi sergileyebilmektedir. Hatta, kullanım süresinin artması, şiddet, radikalizm, aşırılık ya da nefret söyleminin gerekliliğine olan inancı pekiştirebilmektedir (Erdoğan, 2023:40). Dolayısıyla, yeni medya araçlarına maruz kalma oranının artması, aşırılık yanlısı içeriklere maruz kalmayı ve bu içeriklerin desteklenmesini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, yeni medya araçları ile çevrimiçi radikalleşme arasındaki ilişkiyi incelemenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu ilişkinin tespiti ile daha bilinçli medya kullanımına katkı sağlanabileceği değerlendirilmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma kapsamında, yeni medya aracı olan Twitter'ın (yeni adıyla X) çevrimiçi radikalleşme üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Twitter, bilgilendirme, eğitime ve kamusal alanı dönüştürme gibi işlevlere sahiptir. Bunun yanı sıra, yankı odası, filtre balonu ve hiperkişiselleştirme gibi algoritmaların etkisiyle kullanıcıların benzer dünya perspektifine ve ortak medya kültürüne sahip kişilerle etkileşim kurmasını sağlamaktadır. Bu durum, bireyin inandığı görüşün geçerli, değerli, önemli ve geniş ölçekli olduğu algısına kapılmasına yol açmaktadır. Özellikle memnuniyetsizlik gibi olumsuz duyguların artması, bu düşüncenin çevrimiçi radikalleşmeye dönüşmesine neden olabilmektedir. Başka bir ifadeyle, basit bir şikâyet zamanla nefrete dönüşebilmekte ve böylece çevrimiçi radikalleşmenin bilişsel ya da fikirselsel boyutu ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, tematik analiz yöntemi kullanılarak

yürütülen çalışmada popüler bir sosyal medya platformu olan Twitter'in çevrimiçi radikalleşmenin oluşumuna, derecesine ve şiddetine etkisi araştırılmıştır. Tematik analiz yöntemi ile veri seti içerisindeki kalıplar ve temalar belirlenmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilen sonuçların iletişim ve medya, kültür ve güvenlik gibi disiplinler açısından önemli katkılar sunduğu düşünülmektedir. Araştırmanın temel amacı kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

S1: Yeni medya aracı olan Twitter'in çevrimiçi radikalleşme işlevi ne düzeydedir?

S2: Siyaset, Twitter'da var olan çevrimiçi radikalleşmeyi olumlu ya da olumsuz etkiler mi?

S3: Radikalleşme kuramları, Twitter'daki çevrimiçi radikalleşmeyi açıklar mı?

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde sosyal medya verileri veri toplama aracı olarak kullanılmış ve tematik analiz yöntemiyle bu veriler analiz edilmiştir. Tematik analiz yöntemi, veri içerisinde tekrar eden kalıpların tespiti ve tanımlanması amacıyla kullanılmaktadır. Bu doğrultuda, tüm veri seti kodlar, kategoriler ve temalar olarak sistematik bir incelemeye tabi tutulmaktadır. Braun ve Clarke'a göre, tematik analiz yönteminde takip edilmesi gereken altı aşama bulunmaktadır. Ancak bu aşamalar, esnek, doğrusal olmayan ve tekrar edilebilir niteliktedir. Bu sayede, araştırma anlamlı bir bütüne ulaşırken, esneklik sunulması olası yorumlama hatalarını en aza indirmektedir. Belirtilen aşamalar, verileri tanıma, ilk kodları oluşturma, temaları arama, temaları gözden geçirme, temaları isimlendirme ve raporlaştırmadan oluşmaktadır (Braun ve Clarke, 2006:87). Bu çalışmada, söz konusu aşamalar tümevarımsal tematik analiz yaklaşımı ile takip edilmiştir. Veriler kodlanırken ve temalar oluşturulurken radikalleşmenin izleri aranmıştır. Bu noktada, yukarıda bahsedilen radikalleşme teorileri kılavuz olarak benimsenmiştir. Radikalleşmeye dair Sageman'ın öfke, algılar, kişisel deneyimler ve seferberlik aşamaları; McCauley ve Moskalenko'nun bilişsel hazırlık sürecindeki tarafsızlar, sempatanlar, doğrulayıcılar ve ahlakçılar aşamaları; ayrıca Borum'un "doğru değil," "senin hatan," "adil değil" ve "sen kötüsün" aşamaları, çalışmaya uygunlukları nedeniyle esas alınmıştır.

Araştırma verileri, belirli bir amaca ve kritere dayalı olarak (seçim dönemi ve hashtag) amaçlı (yargısal) örnekleme türü kullanılarak Twitter'dan toplanmıştır. Veriler, Türkiye'de 14 - 28 Mayıs 2023 tarihlerinde gerçekleştirilen genel seçimler esas alınarak, #secim etiketi ile kamuya açık şekilde paylaşılmış içeriklerden elde edilmiş ve elde edilen veriler anonimleştirilmiştir. Bu nedenle, çalışma etik izin gerektirmeyen araştırmalar arasında yer almaktadır. Siyaset, çoğunlukla radikalleşme, aşırıcılık ve fundamentalizme konu olan bir alan olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, Türkiye'de gerçekleştirilen seçim sürecinde çevrimiçi radikalleşmenin izlerini aramak amacıyla #secim etiketi tercih edilmiştir. Böylece, çalışmanın amacına uygun verilerin elde edilmesi sağlanmıştır. Bu etiketle paylaşılan en popüler 2500 tweet, Netlytic programı aracılığıyla çekilmiştir. Netlytic, herkes tarafından ulaşılabilir verileri araştırmak ve görselleştirmek için kullanılan, herhangi bir yazılım programı gerektirmeyen bir araçtır. Veriler toplanırken tweet, retweet ve reply olma durumları dikkate alınmış ve herhangi bir kısıtlama yapılmamıştır.

Verilerin Analizi

Tümevarımsal tematik analiz yaklaşımı, veri güdümlü bir şekilde yürütülmekte ve veri ile temalar arasındaki ilişki irdelenmektedir (Çarıkçı vd., 2024: 130). Analizin ilk aşaması, verilerin kodlanmasıdır. Kodlama, ham verilerin incelenmesi, sınıflandırılması ve tanımlanması yoluyla kategori ve temaların belirlenmesini sağlamaktadır. Kodlar, veriyi temsil eden cümleler, kelimeler ya da paragraflardan oluşabilmektedir (Saldana, 2019). Bu çalışmada, her tweet bir düşüncenin temsili olarak kabul edilmiş ve kod olarak değerlendirilmiştir. Tweetler bir cümle olmasa bile, tekrar edilme ve ardışıklık özellikleri dikkate alınarak kodlanmış ve bu sayede veri kaybının önüne geçilmiştir.

Çalışmanın analizinde, toplanan tweetlerin tekrar eden kelime ve ifadeler temelinde kodlanması ve bu kodların sınıflandırılması için Microsoft Excel programı kullanılmıştır. Verilerin okunması, ilk

kodların oluşturulması ile kategori ve temaların belirlenmesi süreçlerinde farklı bir kişiden destek alınmıştır. Bu sayede, verilerin farklı bir bakış açısıyla incelenmesi sağlanmış; geçerlilik ve güvenilirlik artırılarak, kodların ve temaların oluşturulmasında fikir birliğine ulaşılması amaçlanmıştır.

Araştırma Bulguları

Verilerin retweet (tekrar paylaşılma), yanıtlanma ve alıntılanma oranları incelenmiştir. Buna göre, atılan tweetlerin %74'ü tekrar paylaşılmış, %12'si yanıtlanmış ve %7,5'i alıntılanmıştır. Retweet oranı en yüksek üç içerik incelendiğinde, birinci sırada 10.682 paylaşım sayısı ile “bilgi aktarımı” temalı ve “tarafsız bilgi aktarımı” alt temalı içeriğin yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada 9.968 paylaşım sayısı ile “seferber etmek” temalı ve “parti liderini eyleme davet” alt temalı içerik bulunmakta; üçüncü sırada ise 6.437 paylaşım sayısı ile “suçlama” temalı ve “bir kişiyi suçlama” alt temalı içerik yer almaktadır. Diğer içerikler ise paylaşım sayıları açısından birbirine oldukça yakın değerlere sahiptir.

Paylaşılan içeriklerin %94,5'i beğeni almazken, %5,5'i beğeni almıştır. En çok beğeni alan tweet, %60,5 oranıyla “seferber etmek” teması ve “kamu kurumunu eyleme davet” alt teması altında yer almaktadır. Bu tweet, “...seçim yenilenmeli...” içeriğine sahiptir ve seçimin güvenliğinden sorumlu kamu kurumunu eyleme davet etmeye yöneliktir.

Çalışmada, #secim etiketi ile atılan tweetlerin incelenmesi sonucunda içeriklerin Bilgi Aktarımı (%28), Suçlama (%22), Seferber Etmek (%15), Duygu Bildirimi (%12), Şüpheli (%6), Eleştiri (%5), Tavsiye (%4), Mağduriyet (%3), Sorgulama (%2), Beklenti (%2) ve Konuyla İlgisiz (%1) olmak üzere toplamda on bir tema oluşturduğu belirlenmiştir. Kodların en yoğun şekilde dağıldığı tema, Bilgi Aktarımı temasıdır. Belirtilen temalara bağlı olarak toplamda kırk dokuz alt tema oluşturulmuştur. Veriler, kodlanarak öncelikle alt temalar oluşturulmuş, ardından bu alt temalar ana temalar ile ilişkilendirilmiştir. Temalar ve alt temalar, açıklamalarıyla birlikte aşağıdaki tabloda yer almaktadır;

Tablo 1. #Secim Etiketi İle Atılan Tweetlerin Kod Matrisi

Temalar/Kategoriler/Alt Temalar	Açıklama	En İyi Temsil Eden Paylaşım
TEMA 1: Bilgi Aktarımı		
Tarafsız bilgi aktarımı	Seçim süreciyle ilgili tarafsız, durum tespiti niteliğinde içerik paylaşımı	“...ortada bir seçim var, fazla oy alan kazanacak...”
Destekleyici bilgi aktarımı	Seçime giren partilerle ilgili destekleyici mesaj	“...seçim sonuçları memleketimize ve milletimize hayırlı olsun...”
Muhafız bilgi aktarımı	Bir partiye, liderine ve oy verenlere karşı duruş sergileyen içerikler	“...ıslak imzalı tutanakların incelemeleri sonucu çelişkili olan 500'e yakın oy sandığı hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur...”
Doğrulanmış bilgi aktarımı	Ortaya atılan bir iddianın, ilgili otorite tarafından teyidi yapıldıktan sonra paylaşılan içerik	“... iddiası yalanlandı...” “... seçime ilişkin bilgiler, kamuoyuyla paylaşılmıştır...”
Yanlış bilgi tespiti	Akışa sunulan bir içeriğin yanlış olduğunu iddia eden içerikler	“...girilen çoğu veri tutanakla uyumuyor...”
Umutlandırıcı bilgi aktarımı	Seçimden sonrası için umutlandırıcı, inancı ve beraberliği artırıcı içerikler	“...umutsuzluk yok, kazanacağız...” “...yeni hamleler geliyor, seçim stratejisine inanamayacaksınız...”
Karamsar bilgi aktarımı	Geleceğe yönelik kötü senaryo oluşturma ve kaybetme vurgusu	“...bu seçim kaybedilirse.... ne bir ülkemiz kalacak ne de uğrunda öleceğimiz bir vatan.”
Teşvik edici/tetikleyici bilgi aktarımı	Birlik ve beraberliği pekiştirici, çoğunlukla yurtdışı kaynaklı içerikler	“...arkadaşlarımızdan motivasyon dolu haberler geliyor...” “...kenetlenme zamanı...”

Kendini yüceltici bilgi aktarımı	Kişi ya da kurumların seçim ile ilgili daha önce paylaştığı içeriklerin doğruluğunu vurguladığı içerikler	"... daha önce söylemişim..." "...tekrar söylüyorum..."
TEMA 2: Suçlama		
Bir kişiyi suçlama	Seçimin kazanılmasını engellediği düşünülen, ana muhalefet partisinden popüler üç ismin suçlandığı içerikler	"...gitmeden seçim kazanılmaz..."
Bir partiyi suçlama	Seçimi kaybetme nedeni olarak kendi partisinin başarısız çalışmalarını gösteren içerikler	"...her seçim aynı durum oluşurken bir yerlerde hata yapıldığını hiç mi düşünmüyorsunuz..."
Kamu kurumunu suçlama	Seçim güvenliğinden sorumlu olan kamu kurumunu suçlamak	"...milletin iradesine sahip çıkmamıştır..."
Kazanan tarafı suçlama	Kazanan ya da oy çoğunluğu olan tarafın yasal olmayan ve etik dışı eylemler yaptığına dair içerikler	"..., oylarımız çalınmış..."
Genelleyerek suçlama	Seçime giren ittifakın aday olarak belirlediği kişinin başarısızlığından dolayı ittifak oluşturan partileri ve parti liderlerini suçlama	"...Siz o kadar zekisiniz ki; sürekli seçim kaybeden adamı bu milletin önüne aday diye koydunuz..."
Geçmiş hatırlatarak suçlama	Geçmişte yaşanan bir olay, söylenen bir söz ya da başarısız bir çalışmaya atıf yaparak suçlama	"...her şey değişiyor; ama bunların seçim mağlûbiyeti, %25'i aşamaması ve halka hakareti değişmiyor..."
Düşmanca bir tavırla suçlama	Halkı kin ve öfkeye sevk eden, içinde objektif bir içerik barındırmayan suçlayıcı mesajlar	"...kazandığı takdirde biz ailecek her şeyimizi satıp yurtdışına yerleşeceğiz..." "...Yazıklar olsun o oyları sisteme yazan kimse derhal tutuklanmalı..."
Yanlış bilgi verenleri suçlama	Seçim sürecinde geleneksel medya aracılığı ile yanlış bilgi aktaran kişileri suçlama	"...yalanlarla ve manipülasyonlarla yönetmeye çalıştıysa, seçim sonuçlarını da öyle yönetmeye çalıştı..."
Suçlamaları reddetme	Kazanan tarafla ilgili ortaya atılan iddiaları reddedici içerikler	"...seçim kaybedip partideki bütün muhalifleri yok eden adama saygı duyarlar, girdiği her seçimi kazanan adama hakaret ederler..."
TEMA 3: Seferber Etmek		
Halkı eyleme davet	Halkı seçimlerde görevli olmaya davet etmek	"Evde seçim takip edenler, biz yaptık yine yapacağız, lütfen sandıklarda görevli olun..."
Parti liderini eyleme davet	Parti liderinin seçim gecesi ve sonrası ile ilgili açıklamalar yapmasını bekleme, parti liderini etiketleyerek beklenti dile getirme	"...dönen oyunlarını açıklayın bu millet sizi asla affetmez..."
Partiyi eyleme davet	Parti yetkililerini vatandaşın hakkını, partinin itibarını ve halkın güvenini korumak için eyleme davet edici içerikler	"Tweetleri biz atarız, Siz itiraz süresi uzatılın diye başvurun..."
Kamu kurumunu eyleme davet	Seçim güvenliğinden sorumlu kamu kurumunu eyleme davet etmek için içerik paylaşımı, seçimdeki şaibeden ötürü seçimin iptal edilmesi gerekliliğine vurgu	"...seçim iptal olması gerekir..."
İllegal eyleme davet	Seçimle ilgili memnuniyetsizliği dile getirmek için kargaşa ve gerilim yaratmaya yönelik içerikler	"...neyi bekliyorsunuz çıkın bas bas bağırın oylarımızı çaldılar diye. Gayrinizamî harp tekniklerini öğrenin artık..."
Hassasiyet yaratarak eyleme davet	Kürtler, kadınlar ve çocuklar üzerinden hassasiyet göstererek seçim iptaline yönelik mesajlar	"...süreç kürtler için bekaya dönüşmüştür seçimin iptali için başvuru yapılmalı olmasa parlamento boykot edilmelidir..."

		“...bir kadın olarak özgürlüğümüzü elimizden almaya çalışanlarla karşı karşıyayız...”
TEMA 4: Duygu Bildirimi		
Memnuniyet ve teşekkür	Seçimde yüksek oy alan parti çalışanları ve vatandaşlar tarafından dile getirilen memnuniyet mesajları	“...Seçim zaferimizde emeği olan tüm dava arkadaşlarımızın her biri birer gizli kahramandır. Sizleri çok seviyorum... teşekkürler...”
Memnuniyetsizlik	Seçim sürecindeki davranışlara ve sonuçlarına yönelik memnuniyetsizlik bildirimleri	“... itiraz edilmeliydi hemen çabuk kabullenme içine girdiler bakın kamuoyu hiçbir şekilde tatmin olmadı açıklamalara...”
Gurur	Halka maddi manevi varlığı ile saygı duyulması gerekliliği ve milli değerler vurgusu ile kazanan taraf olunacağına dair içerik	“...bu ülkede seçim kazanmak için... halkı küçümsemeyeceksin... terörden uzak duracaksın... gücü içerde arayacaksın... yerli ve milli olacaksın...”
Öfke	Partinin sorumluluğunu yerine getirmemesinden kaynaklanan öfke bildirimleri	“...Delireceğim...”
Heyecan	Seçim sonuçlarını beklerken hissedilen duygu bildirimleri	“...seçim sonuçlarını şu şekilde bekliyorum...”
Güvensizlik	Seçim sonuçlarına yönelik güvensizlik bildirimleri	“...Seçim sonuçlarına kamuoyunun zerre inancı kalmamıştır!...”
Hayal kırıklığı	Seçimle ilgili beklentinin gerçekleşmemesinden ötürü hissedilen duygu bildirimleri	“...seçim sonuçları hayal kırıklığı...”
TEMA 5: Şüphe		
Şüphe duyma	Seçimle süreci ve sonucunda hem kazanan hem de kaybeden tarafla ilgili şüphe duyma ve sorgulama mesajları	“...seçim sonucuna neden itiraz etmedi...” “...bu hiç normal değil...”
Şüphelendirme çabası	Seçim süreci ve sonuçları ile ilgili kanıt dayanmayan bir şekilde şüphe yaratıcı içerik paylaşımı	“...bir sıkıntı olduğunu, ağır manipülasyon yapıldığını söylemiştim. O gece şaibeli, soru işaretli çok nokta var...”
TEMA 6: Eleştiri		
Objektif eleştiri	Seçim süreciyle ilgili karşı tarafı suçlamadan, var olan gerçekler üzerinden eleştiri yapmak	“...seçim günü sahada eksik kaldık, yeterli gönüllü bulduramadık...”
İnsani duygulara hassasiyet göstermeyenlere eleştiri	Depremzede vatandaşlara yapılan yardımlar sonucunda o bölgede belli bir partinin kazanacağına yönelik inanç ve bu inancın gerçekleşmemesi sonrasında aşağılayıcı içerik paylaşımı yapanlara eleştiri	“...deprem yardımlarını kendi partilerinin birinci çıktığı yere gönderselerdi...”
İrkçilik üzerinden eleştiri	Suriyeli göçmenlerin oy atması üzerinden eleştiri	“...ülkenin en büyük sorunu göçmenlerdir...”
Milliyetçilik üzerinden eleştiri	Partilerin milli değerlere (asker, vatan, şehit cenazesi, terör vb.) karşı duruşunun samimi olup olmadığı üzerinden eleştiri ve bu durumun seçim kazanmayı etkilemesi ile ilgili içerikler	“...terörün yanında mı karşısında mı diye bakar...”
Partiyi, politikalarını ve liderine eleştiri	Parti liderinin başarısızlığını, bu başarısızlığa rağmen hala görevde olmasını, halkı oyalamasına izin veren parti yetkililerini eleştiren içerikler	“... , milli mücadelemizi kendimiz sürdüreceğiz...”
Oy atanlara eleştiri	Belli bir partiye oy atanları eleştirme	“...seçmeni de anlamıyorum ... tuttuğunuz takım 2 maç kaybetse yönetim istifa dersiniz ...”

Zorbalık yapanlara eleştiri	Tehdit, hakaret ve küfür eden partilileri eleştiren içerik paylaşımı	"...açıkça ölümle tehdit etti"
TEMA 7: Tavsiye		
Partiye tavsiye	Seçimi kazanması için partiye, parti liderine, oy atan kişilere tavsiyede bulunan içerik paylaşmak	"...cambaza bak" dendiğinde bakmak zorunda mısınız?..."
Kötü senaryo oluşturarak tavsiye	Geleceğe dair olumsuz bir senaryo oluşturma ve ardından bu olumsuzluktan kurtuluş yolu gösterici içerik paylaşmak	"...seçilmesi demek 13 milyon Suriyelinin 5 yıl içinde muhtemelen vatandaş olması demek. Bu hızla 5-10 yıl sonraki seçim 3 etnisite arasında olacak. Büyük bir tehlike..."
İllegal tavsiye	Halkı yasal olmayan eylemler yapmaları için teşvik edici içerik paylaşımı	"...hakkınızda ...hakaretten dava açılırsa ve 1-2 yıl hapis cezası verilirse o ceza erteleniyor ve hapis yatmıyorsunuz. Bir tane hakkınız var. Kullanın onu..."
TEMA 8: Mağduriyet		
Seçmenin mağduriyeti	Daha düşük oy alan partililerin bu durumun sebep ve koşulları hakkında içerik paylaşımı	"...sistemli manipülasyon yapıldı, bekliyorduk zaten. Şike var, hakem satılık ..."
Yurtdışındakilerin mağduriyeti	Yurtdışında oy veren vatandaşların eşit koşullar altında oy vermediği ile ilgili içerik paylaşımı	"...yurtdışı seçmenin iradesini kırmak adına giriştiği işler..."
Üniversite öğrencilerinin mağduriyeti	Okul, sınavlar ve otobüs ücretlerinin yüksekliği sebebiyle oy kullanamayacağını belirten öğrencilerle ilgili içerik paylaşımı	"...Öğrenciler oy kullanabilmek için sınavların çevrimiçi yapılmasını talep ediyor..." "...öğrencileri oy kullanamıyor..."
TEMA 9: Sorgulama	Seçim sonuçları, seçim güvenliği, seçim süreci ile ilgili partilere, kurumlara ve kişilere sorulan sorularla ilgili paylaşımlar	"itirazımız olmayacak mı? ... haklarını aramayacak mısınız?..."
TEMA 10: Beklenti	Çeşitli meslek gruplarının meslekleriyle ilgili iyileştirme beklentilerini seçim üzerinden dile getirdikleri paylaşımlar	"...buradan ek atama gelir..."
TEMA 11: Konuyla alakasız	Konuyla ilgisiz, seçim öncesine özlem ya da sonrasında arzulamayla ilgili içerik paylaşımı	"...seçim işine ara vermişken, şu videoyu seyretseniz..."

Tabloda da görüldüğü üzere, her temanın eşit sayıda alt teması bulunmamaktadır. Temaları temsil eden içerikler anonimleştirilerek sunulmuştur. Ana temalar arasında en yüksek dağılıma sahip olan alt temalar şu şekilde sıralanmaktadır: yanlış bilgi tespiti, partiyi suçlamak, partiyi eyleme davet, öfke, şüphe duyma, insani duygulara hassasiyet göstermeyenlere eleştiri, partiye tavsiye ve seçmenin mağduriyeti. Bilgi Aktarımı teması altında yer alan dokuz alt temadan en yüksek dağılıma sahip olan alt tema, %47,5 ile "tarafsız bilgi aktarımı"dır. Buna göre, #secim etiketiyle atılan ve tarafsız bilgi aktarımı temasıyla ilişkilendirilen içeriklerin büyük bir çoğunluğu, seçimle ilgili yanlış olmayan ve objektif bilgi paylaşımı, mevcut sonuçlar ile dilek ve temennileri içermektedir.

Suçlama teması altında yer alan dokuz alt temadan en yüksek dağılıma sahip olanlar, %28,2 ile "bir partiyi suçlama" ve %27,6 ile "bir kişiyi suçlama" alt temasıdır. En yoğun dağılıma sahip bu iki alt temanın oranları birbirine oldukça yakındır. Bu temalar, seçimin güvenliği, süreci ve sonucu ile ilgili olarak bir partinin ya da partide yer alan siyasilerin sorumluluğunu konu alan içerikleri barındırmaktadır. "Bir partiyi suçlama" alt teması altında %76 oranıyla CHP, %19 oranıyla AKP ve %5 oranıyla MHP yer almaktadır. Bu alt tema kapsamında yer alan suçlayıcı ifadeler, sorumsuzluk, güvensizlik, manipülasyon, sabote etme, kendi çıkarlarını düşünme ve görmezden gelme ile ilişkilendirilmektedir. "Bir kişiyi suçlama" alt teması altında ise %68 oranıyla Siyasi Figür A, %24 oranıyla Siyasi Figür B ve %8 oranıyla Siyasi Figür C, suçlanan kişiler olarak yer almaktadır. Bu alt tema kapsamında yer alan suçlayıcı ifadeler ise geçmiş başarısızlıklar, yalan söyleme, görmezden gelme, bencillik ve

manipülasyon ile ilişkilendirilmektedir. Bu ifadeler kullanıcıların seçim süreciyle ilgili Twitter’da paylaştığı kaygı ve eleştirilerinden elde edilmiş ve tematik analiz yöntemiyle sınıflandırılmıştır.

Seferber Etmek teması altında yer alan altı alt temadan en yüksek dağılıma sahip olanlar, %24 ile “partiye eyleme davet” ve %23,7 ile “parti liderini eyleme davet” alt temasıdır. Bu iki alt tema, oransal olarak birbirine oldukça yakındır. “Partiyi eyleme davet” alt teması altında toplanan içerikler, partinin Merkezi Karar ve Yürütme Kurulu (MKYK) ve Merkezi Yürütme Kurulu (MYK) içinde yer alan ve genel olarak parti yönetimini ifade eden kişilere hitap eden paylaşımlardan oluşmaktadır. Bu alt temanın %65’i CHP, %34’ü Millet İttifakı ve %1’i İYİ Partiyi (İP) hedef alan içerikleri kapsamaktadır. “Parti liderini eyleme davet” alt temasında ise yer alan tüm içeriklerin CHP’yi hedef aldığı görülmüştür. Bu temalar, çoğunlukla görev çağrısında bulunmak, sorumlulukları hatırlatmak, usulsüzlükleri göstermek ve harekete geçme beklentisiyle ilişkili içeriklerden oluşmaktadır.

Duygu Bildirimi teması altında yer alan yedi alt temadan en yüksek dağılıma sahip olan, %47 oranıyla “öfke” alt temasıdır. Öfke alt teması, %49 aşağılama, %35 hakaret ve %15 küfür içeriklerinden oluşmaktadır. Bu tema, karşıt görüşe sahip kişi veya partilerin sırf bu karşıt görüşlerinden dolayı küçümsenmesi, hakarete uğraması ve küfre maruz kalması ile ilişkilidir. Aşağılamaya konu olan en belirgin hususun depremzedelerin mağduriyetleri olduğu görülmektedir. Örneğin bazı paylaşımlar, deprem mağdurlarına yönelik tepkisel ve siyasi içerikli yorumlar içermektedir. Bu ana tema altında, yalnızca %13 oranındaki içeriklerin olumlu duygu bildirimiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Bu içerikler, memnuniyet ve teşekkür, milli gurur ve heyecan alt temalarından oluşmaktadır. Geriye kalan %87 oranındaki içerikler ise memnuniyetsizlik, güvensizlik, öfke ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duygu bildirimi alt temalarını kapsamaktadır.

Şüphe teması altında iki alt tema yer almaktadır. Bu alt temalar arasında en yüksek dağılıma sahip olan, %85 oranıyla “şüphe duyma” olarak tespit edilmiştir. Bu alt tema, seçim süreci, sonuçları ve güvenliği hakkında hissedilen şüphelerin paylaşımına yönelik içeriklerle ilişkilendirilmiştir. Şüphe duyma alt temasıyla ilgili paylaşımlar, kesin, güvenilir ve net bilgi eksikliğine dair sorgulamalardan oluşmaktadır. Bu tema ile “bir partiye eyleme davet” ve “parti liderini eyleme davet” temaları arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Çünkü şüphenin giderilmesi için söz konusu iki grubun aktif rol almasının beklendiği tespit edilmiştir.

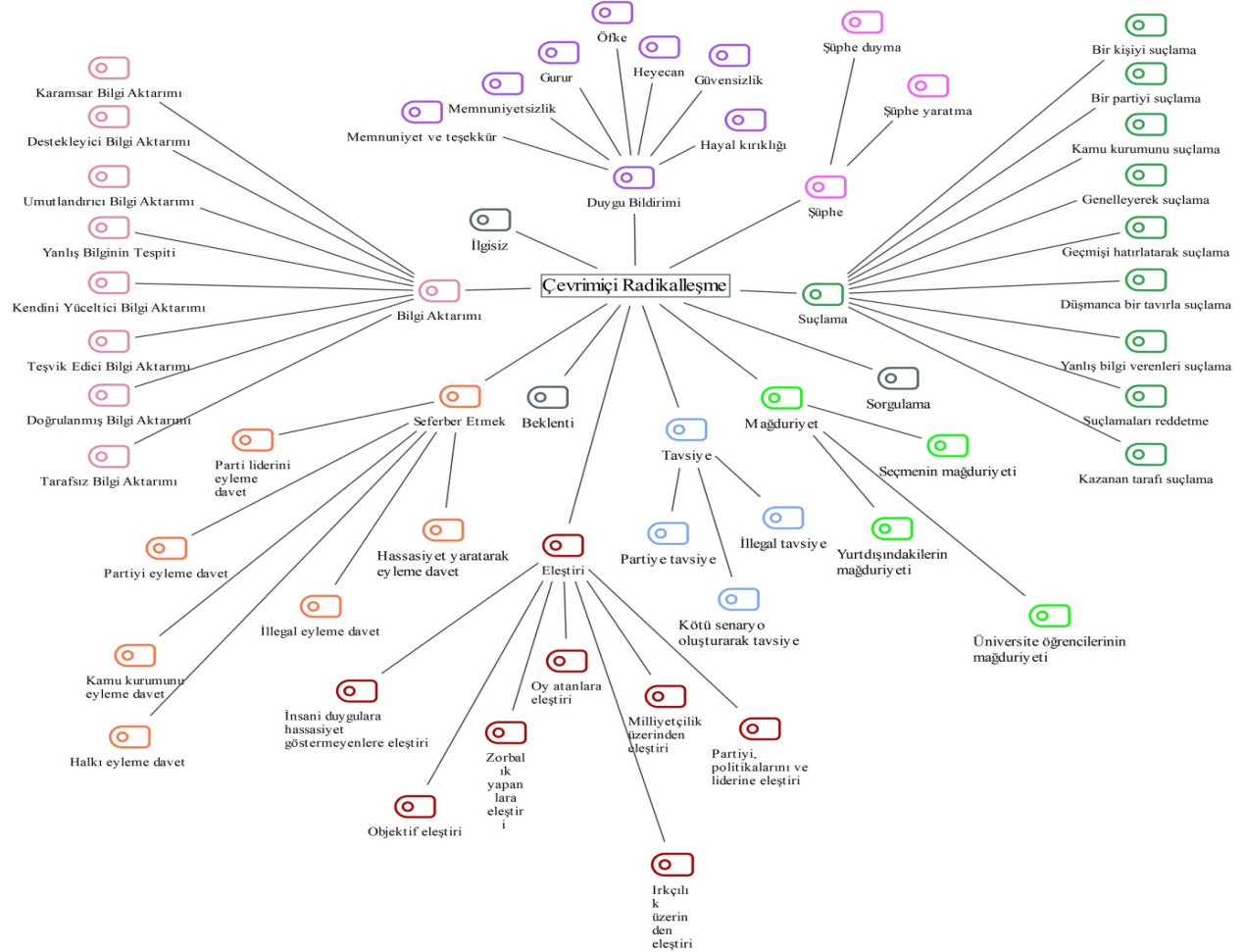
Eleştiri teması altında yedi alt tema bulunmaktadır ve bunlar arasında en yüksek dağılıma sahip olan, %39 oranıyla “insani duygulara hassasiyet göstermeyenlere eleştiri” alt temasıdır. Bu temanın, “öfke” alt temasına karşıt bir şekilde geliştiği söylenebilir. Çünkü öfke temasının çoğunlukla depremzedelere ve onların mağduriyetlerine yönelik olduğu belirtilmiştir. Yaşanan deprem felaketinin güncel olması ve hassasiyet içermesi, eleştiri temasının bu konuda yoğunlaşmasına neden olmuştur. Örneğin, bazı paylaşımlarda yardım gönderiminde siyasi tercihlere göre hareket edilmesi gerektiği savunulmuştur. Bu tür paylaşımlar, insani duygulara hassasiyet göstermediği düşünülenlere yönelik eleştiriler arasında en yaygın şekilde dile getirilmiştir.

Tavsiye teması altında üç alt tema bulunmaktadır. Bunlar arasında en yoğun dağılıma sahip olan, %58 oranıyla “partiye tavsiye” alt temasıdır. Bu sonucun oluşmasında, yukarıda en yüksek dağılıma sahip olduğu belirtilen alt temaların etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü “bir partiye suçlama,” “partiye eyleme davet,” “öfke” ve “şüphe” durumlarının birleşimi, söz konusu tavsiyelerin partiye yönelik olmasına yol açmaktadır. Bu alt tema, seçmenin sonraki süreçlerde benzer sorunları yaşamamak adına geliştirdiği önerilerden oluşmaktadır.

Mağduriyet teması altında üç alt tema bulunmaktadır ve bunlar arasında en yoğun dağılıma sahip olan, %66,6 oranıyla “seçmenin mağduriyeti” alt temasıdır. Bu alt tema, seçmenin oy verdiği partinin kazanmasını engelleyen her türlü içeriğin paylaşımıyla ilişkilidir. Adaletsizlik, özensizlik, birlik ve bütünlük duygusundan yoksunluk, hatalardan ders çıkarmama ve bireysel çıkarların ön planda tutulması gibi içerikler, bu alt temanın kapsamında yer almaktadır. “Seçmenin mağduriyeti” alt teması, genellikle partisinin oy oranı düşük olan veya kendisini belirtilen nedenlerden ötürü dezavantajlı hissedilen seçmenlerin mağduriyet bildirimleri ile ilişkilidir.

Çalışmada, son üç tema olan Sorgulama, Beklenti ve İlgisiz İçerik herhangi bir alt temaya sahip değildir; bu temalar doğrudan ana tema üzerinden değerlendirilmiştir. Buna göre, Sorgulama teması yetkili kişilere yöneltilen sorulardan oluşmakta ve tüm temalar içinde %2'lik bir orana sahiptir. Beklenti teması ise temalar arasında %1,8'lik bir orana sahiptir ve genellikle öğretmen ataması ya da taşeron işçilerin kadroya alınması gibi kişisel beklentilerle ilişkilidir. Bu tema kapsamında, beklentiler ile oy verme davranışı arasında bir ilişki kurulduğu ve bunun açıkça ifade edildiği görülmüştür. Son olarak, konuyla doğrudan ilişkisi bulunmayan ancak #secim etiketi kullanılarak paylaşılan içerikler, temalar içinde %0,7'lik bir orana sahiptir.

Temalar ve alt temaların birbiriyle ilişkisini gösteren görsel aşağıdaki gibidir;

Şekil 1. Temalar Arasındaki İlişki

Çalışma kapsamında tema ve alt temaların radikalleşme teorileriyle olan ilişkisi şu şekilde değerlendirilmektedir;

Tablo 2. Temalar ve Radikalleşme Teorileri Arasındaki İlişki

	Radikalleşme Modelinin Aşamaları	Temsil Durumu	Ana Tema (Ana temalar arasındaki yüzdelik)	Alt Tema (Alt temalar arasındaki yüzdelik)	
Sageman Modeli	<i>Öfke</i>	✓	Duygu Bildirimi [%12]	Öfke [%47]	
	<i>Algular</i>	X			
	<i>Kişisel Deneyimler</i>	X			
	<i>Seferberlik</i>	✓	Seferber Etmek [%15]	Partiyi Eyleme Davet [%24] Parti Liderini Eyleme Davet [%24] Halkı Eyleme Davet [%22] Kamu Kurumunu Eyleme Davet [%15] Hassasiyet Yaratarak Eyleme Davet [%13] İllegal Eyleme Davet [%1]	
McCaulley ve Moskalenko Modeli	Bilişsel Boyut	<i>Tarafsızlar</i>	✓	Bilgi Aktarımı [%28]	Tarafsız Bilgi Aktarımı [%9]
		<i>Sempatizanlar</i>	✓	Bilgi Aktarımı [%28] Duygu Bildirimi [%12]	Destekleyici Bilgi Aktarımı [%7] Memnuniyet ve Teşekkür [%8]
		<i>Doğrulayıcılar</i>	✓	Tavsiye [%4]	İllegal Tavsiye [%8]
		<i>Ahlakçılar</i>	✓	Seferber Etmek [%15]	İllegal Eyleme Davet [%2]
	Davranış Boyutu	<i>Hareketsizler</i>	X		
		<i>Aktivistler</i>	X		
		<i>Radikaller</i>	X		
		<i>Teröristler</i>	X		
Borum Modeli	<i>Bu doğru değil</i>	✓	Bilgi Aktarımı [%28]	Yanlış Bilgi Tespiti [%50]	
	<i>Bu senin hatan</i>	✓	Suçlama [%22]	Bir Partiyi Suçlama [%28] Bir Kişiyi Suçlama [%28] Kamu Kurumunu Suçlama [%19] Kazanana Suçlama [%10] Yanlış Bilgi Verenleri Suçlama [%3]	
	<i>Bu adil değil</i>	✓	Mağduriyet [%3]	Kaybedenlerin Mağduriyeti [%67] Yurt Dışında Yaşayanların Mağduriyeti [%6] Üniversite Öğrencilerinin Mağduriyeti [%27]	
	<i>Sen kötüsün</i>	✓	Suçlama [%22]	Düşmanca Yaklaşarak Suçlama [%6,5]	

Bir kılavuz olarak benimsenen üç radikalleşme teorisi ile verilerin analizi sonucunda elde edilen temalar arasında ilişkinin belirlenmesine yönelik bir inceleme yapılmıştır. Ancak, her temanın çevrimiçi radikalleşmeyle doğrudan ilişkili olmadığı tespit edilmiştir. Sageman'ın radikalleşme modeli dört aşamadan oluşmaktadır. Bu modelde, öfke aşaması ile ilişkili tema, Duygu Bildirimi ana temasının altında yer alan “öfke” alt temasıdır. Modelin son aşaması olan seferberlik, Seferber Etmek ana teması ile ilişkilendirilmiştir. Ancak, modelin diğer iki aşamasına karşılık gelecek bir tema bulunmamaktadır. Yukarıdaki tabloda, Sageman'ın radikalleşme modelinin aşamalarına uygun ana temaların dağılımı

incelendiğinde, %27 oranıyla temsil edildiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Sageman'ın modeli yürütülen çalışmada belirtilen yüzdelik oranıyla karşılık bulmaktadır.

McCauley ve Moskalkenko'nun radikalleşme teorisi iki aşamadan oluşmaktadır. Ancak, bu çalışmada yalnızca bilişsel radikalleşme boyutunun temsil edildiği, davranışsal boyutun karşılığının bulunmadığı görülmüştür. Bilişsel radikalleşme, zihinsel olarak radikal olma eğilimine yatkınlık anlamına gelmektedir. Bu aşama, dört alt seviyeden oluşmaktadır ve çalışmada tüm seviyelere karşılık gelen bir tema veya alt tema bulunmaktadır. *Tarafsızlar* aşaması, bilgi aktarımı ana temasına bağlı olan "tarafsız bilgi aktarımı" alt teması ile ilişkilendirilmiştir. Bu aşama, herhangi bir görüşü savunmaktan ya da eleştirmekten uzak durmayı, kazanma/kaybetme duygusuna duyarsız kalmayı ifade etmektedir. *Sempatizanlar* aşaması bilgi aktarımı ana temasının altındaki "destekleyici bilgi aktarımı" ve Duygu Bildirimi ana temasının altındaki "memnuniyet ve teşekkür" alt temaları ile ilişkilendirilmiştir. Bu aşama, desteklenen görüş, kişi, kurum veya tarafa yönelik paylaşımları ve onların başarısından duyulan memnuniyeti içermektedir. *Doğrulamacılar* aşaması tavsiye ana temasının altında yer alan "illegal tavsiye" alt teması ile ilişkilendirilmiştir. Bu aşama, radikal olunan konuyla ilgili yasa dışı eğilimlerin meşru görülmesi ve desteklenmesi ile ilgilidir. *Ahlakçılar* aşaması seferber etmek ana temasına bağlı "illegal eyleme davet" alt teması ile ilişkilendirilmiştir. Bu son aşama, radikal olunan konuyla ilgili yasa dışı eğilimlerin bir faaliyete dönüştürülmesi gerekliliğini içermektedir. Çalışmada tekrar eden temalar bir kez değerlendirmeye tabi tutulmuş ve McCauley ve Moskalkenko'nun teorisinin %59 oranıyla temsil edildiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, bu radikalleşme modelinin çalışmada en fazla karşılık bulan ve temsil edilen teori olduğu söylenebilir.

Borum'un radikalleşme teorisi dört aşamadan oluşmaktadır. "Bu doğru değil" aşaması, Bilgi Aktarımı ana temasına bağlı olan "yanlış bilgi tespiti" alt teması ile ilişkilendirilmiştir. Bu alt temada, seçimle ilgili doğru olmadığı tespit edilen içeriklerin paylaşımı yer almaktadır. "Bu senin hatan" aşaması, Suçlama ana temasına bağlı ve doğrudan bir kişi ya da kuruma yöneltilmiş alt temalarla ilişkilendirilmiştir. Bu alt temalar arasında "bir partiyi suçlama," "bir kişiyi suçlama," "kamu kurumunu suçlama," "kazananı suçlama" ve "yanlış bilgi verenleri suçlama" bulunmaktadır. Bu aşamada, seçim süreci ve sonuçlarıyla ilgili sorumluluğunu yerine getirmeyen kişi ve kurumların doğrudan hedef gösterildiği içerikler paylaşılmaktadır. "Bu adil değil" aşaması, Mağduriyet ana teması ile ilişkilendirilmiştir. Bu tema, adaletsizlik ve haksızlığa maruz kalma ile ilgili kodları içermektedir. Seçmenin mağduriyeti, yurt dışında yaşayanların mağduriyeti ve üniversite öğrencilerinin mağduriyeti olmak üzere üç alt temadan oluşmaktadır ve bu alt temaların tamamı "Bu adil değil" aşamasına karşılık gelmektedir. "Sen kötüsün" aşaması, Suçlama ana temasına bağlı "düşmanca yaklaşımla suçlama" alt teması ile ilişkilendirilmiştir. Bu alt temada, suçlanan tarafın kötü olarak tanımlanması, şeytanlaştırılması ve düşmanlaştırılması öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, Borum'un radikalleşme teorisinin %53 oranıyla temsil edildiği tespit edilmiştir ve çalışmada yüksek düzeyde bir karşılık bulunduğu görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Radikalleşme, bireyin yaşadığı toplumsal düzenle ilgili memnuniyetsizliği ve bu memnuniyetsizliği gidermek için tercih ettiği yöntemlerle ilişkili bir kavramdır. Bu bağlamda, siyaset, din, ekonomi ve ideoloji gibi kolayca ortak bir uzlaşıya varılamayan olgular, radikalleşmeyi tetikleyici niteliktedir. En basit düzeyde bireyler, bu ya da benzer konularla ilgili hissettikleri memnuniyetsizlikleri dile getirmek ve çözüm üretmek için radikal eğilimler sergileyebilirken, daha ileri düzeyde bu eğilimlerin terörizme varabileceği görülmektedir. Ancak, her radikalleşme eğiliminin terörizme dönüşmediği çalışmanın ilk bölümünde belirtilmiştir. Radikalleşme, yalnızca bilişsel olarak toplumsal düzenden ayrışma ve daha iyi bir düzen arayışı olarak da değerlendirilebilmektedir. Günümüzde en yaygın türlerden biri olarak değerlendirilen çevrimiçi radikalleşme, çoğunlukla bilişsel boyutta gerçekleşmektedir. Yeni medyanın sunduğu anonimlik, kolay erişim, kişiselleştirilmiş içerik, sosyal bağlantılara ulaşma kolaylığı ve denetimsizlik gibi özellikler, çevrimiçi radikalleşmeyi kolaylaştırmaktadır. Bu düşünceden hareketle, yeni medya araçlarının çevrimiçi radikalleşme üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada, Türkiye'de 2023 yılında

gerçekleştirilen yerel seçimler üzerinden radikalleşme olgusu incelenmiştir. Yeni medya platformu olan Twitter (yeni adıyla X) üzerinde #secim etiketi ile paylaşılan içerikler, tümevarımsal tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen on bir ana tema ve kırk dokuz alt tema, radikalleşme teorileri ile karşılaştırılmış ve temaların radikalleşmeyi temsil edip etmediği değerlendirilmiştir.

Sage-man'ın teorisinin %27, McCauley ve Moskalenko'nun teorisinin %59 ve Borum'un teorisinin ise %53 oranında temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Sage-man'a göre radikalleşme, öfkeyle başlayıp seferber etme ile son bulmaktadır. Bu çalışmada da “öfke” ve “seferber etmek” temalarının doğrudan yer aldığı ve Tablo 1’de gösterildiği görülmektedir. Ancak, modelin diğer iki aşamasını temsil eden herhangi bir tema bulunmadığından, teorisinin temsil oranı düşüktür. McCauley ve Moskalenko'nun modelinde, bilişsel radikalleşmenin temalarda karşılığı bulunurken, davranışsal radikalleşmenin karşılığı bulunmamaktadır. Model, tarafsızlar aşaması ile başlayıp, yasa dışı eylemin savunucusu olan ahlakçılar aşamasıyla son bulmaktadır. En çok temsil edilen aşama, sempatanlar aşamasıdır. Bu çalışmada da “destekleyiciler” ve “memnuniyet hissedenler” alt temalarının bu aşama ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Borum'un teorisi ise bir bilgi veya olgunun yanlışlanması ile başlayarak, bir kişi ya da kurumun düşmanlaştırılmasına kadar ilerlemektedir. Teorisinin dört aşamasının da temalarda karşılık bulduğu ve Tablo 1’de gösterildiği görülmektedir. Bu aşamalar, yanlışlık fark edilmesi, birey dışında birilerinin suçlanması, mağduriyetin belirtilmesi ve birilerinin düşmanlaştırılması süreçlerinden oluşmakta ve toplumsal memnuniyetsizlikle doğrudan ilişkilendirilmektedir. Bu model, her bireyin görece sahip olabileceği aşamalardan oluştuğu için keskin bir radikalleşme teorisi olarak değerlendirilmemekte ve daha yaygın bir model olduğu söylenebilmektedir.

Yapılan inceleme sonucunda, ana temalar arasında en yüksek orana sahip olan temanın “bilgi aktarımı” olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, #secim etiketi ile atılan tweet’lerin doğrudan çevrimiçi radikalleşmeyle ilişkili olmadığı söylenebilir. Ancak, radikalleşme teorileri ile yapılan analiz sonucunda, ana temalardan “seferber etmek,” “suçlama” ve “mağduriyet” temalarının doğrudan çevrimiçi radikalleşme ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Alt temalar düzeyinde ise “yanlış bilgi tespiti,” “öfke,” “partiyi, liderini, halkı, kamu kurumunu eyleme davet,” “illegal eyleme davet,” “illegal tavsiye,” “partiyi, kişiyi, kamu kurumunu, kazananı, yanlış bilgi verenleri suçlama,” “mağduriyet” ve “düşmanca yaklaşarak suçlama” alt temalarının doğrudan çevrimiçi radikalleşme ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu temaların daha çok bilişsel radikalleşme ile bağlantılı olduğu, davranışsal radikalleşmeye en yakın alt temanın %2’lik bir orana sahip olan “illegal eyleme davet” olduğu belirtilmelidir. Yapılan analizler sonucunda, Twitter üzerinden #secim etiketi ile ilgili organize olma çabası, kişi ya da kurumların suçlanması, mağduriyetlerin aktarımı ve telafisi ile ilgili yoğun bir etkileşimin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, yeni medya aracı olan Twitter’ın çevrimiçi radikalleşmeyi bilişsel boyutta etkilediği ve siyasetin bu radikalleşmeyi olumlu yönde artırdığı söylenebilir. Son olarak, McCauley ve Moskalenko'nun teorisi ile Borum'un teorisinin seçimle ilgili çevrimiçi radikalleşmeyi açıklamada etkili olduğu ve temalar arasında en çok temsil edilen teoriler arasında yer aldığı görülmektedir.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: Birinci yazar /First author % 100
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, kamuya açık bir platform olan Twitter’dan (X) elde edilen verilerin analizine dayanmaktadır. Araştırma sürecinde kişisel veriler kullanılmamış, bireylerin kimlik bilgileri ifşa edilmemiş ve veriler anonimleştirilmiştir. Kullanılan içerikler kamuya açık paylaşımlardan ibaret olduğu için çalışma etik izin gerektirmeyen araştırmalar arasında yer almaktadır (This study is based on the analysis of data obtained from Twitter (X), a publicly accessible platform. No personal data was used during the research process, the identities of individuals were not disclosed, and all data was

anonymized. Since the content used consists solely of publicly available posts, this study falls under the category of research that does not require ethical approval).

Kaynakça

- Aydınalp, H. (2019). Sosyal medyada manipülasyon: pkk tarafından oluşturulan heberler üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no. 607667).
- Binark, M., & Löker, K. (2011). *Sivil toplum örgütleri için bilişim rehberi*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Yayınları.
- Borum, R. (2011). Radicalization into violent extremism 1: a review of social science theories. *Journal Of Strategic Security*, 4(4),7-36.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Burton, G. & Dimpleby, R. (1990). *Teaching communication*. London: Routledge.
- Choudhury, N. (2014). World wide web and its journey from web 1.0 to web 4.0. *International Journal of Computer Science and Information Technologies*, 5(6), 8096-8100.
- Çarıkcı, K., Meral, H., Berkil, S., Çalısır, A., Önala, L. & Arslan, Ö. (2024). Nitel araştırmalarda tematik analiz. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 10(37),127-40.
- Çelik, E. (2021). Yoksulluk olgusunun radikalleşme sürecine etkileri (Doktora Tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez no.704368)
- Doosje, B., Moghaddam, F. M., Kruglanski, A. W., Wolf, A., Mann, L. & Feddes, A.R. (2016). Terrorism, radicalization and de-radicalization. *Current Opinion In Psychology*, 11,79-84.
- Erdoğan, H. (2023). Dark side of the web in the context of online radicalization. *Journal Of Islamic Thought And Civilization*, 13(1),34-46.
- Fernandez, M. & Asif, M. (2018). *Understanding the roots of radicalisation on twitter*. Amsterdam: Association for Computing Machinery (ACM).
- Gazali Demirtaş, Z. (2019). Geleneksel medyadan yeni medyaya kanaat/kamuoyu önderleri (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. (Tez no.615466)
- Hafez, M. & Mullins, C. (2015). The radicalization puzzle: a theoretical synthesis of empirical approaches to homegrown extremism. *Studies In Conflict & Terrorism*, 38,958-75.
- Hamdi, S. A. (2022). Mining ideological discourse on twitter: the case of extremism in arabic. *Discourse & Communication*, 16(1),76-92.
- Herath, C. & Whittaker, J. (2023). Online radicalisation: moving beyond a simple dichotomy. *Terrorism and Political Violence*, 35(5),1027-48.
- Heywood, A. (2011). *Siyasi ideolojiler: bir giriş*. (Ş. Akın, A. Bayram, Ö. Tüfekçi, H. İnanç & B. Kalkan, Çev.). Ankara: Adres Yayınları.
- Holt, K., Ustad Figenschou, T. & Frischlich, L. (2019). Key dimensions of alternative news media. *Digital Journalism*, 7(7),860-69.
- Horkheimer, M. & Adorno, T.(2014). *Aydınlanmanın diyalektiği*. İstanbul: Kalcı Yayınları.
- Kakutani, M. (2019). *Hakikatin ölümü: trump çağında yalancılık sanatı*. İstanbul: Doğan Kitap.

- Kocadaş, B. (2005). Kültür ve medya. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 34,1-13.
- Koç, N.E. (2020). Sosyal medya, katılımcı kültür ve kitle çevirisi. *RumeliDE: Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Ö8, 905-927.
- Kouba, T. (2022). Online radicalization: twitter privatization as a threat to the modern society. *The Policy of National Security*,(Özel Sayı),101-10.
- Lorenz Spreen, P., Oswald, L., Lewandowsky, S. & Hertwig, R. (2023). A systematic review of worldwide causal and correlational evidence on digital media and democracy. *Nature Human Behaviour*, 7(1),74-101.
- MacBride, S.(1981). *Many voices, one world: towards a new, more just, and more efficient world information and communication order*. C. I. London: Anchor Press.
- Macdonald, S. & Whittaker, J. (2019). Online radicalization: contested terms and conceptual clarity. J. R. Vacca (Ed.), *Online terrorist propaganda, recruitment, and radicalization içinde*. Boca Raton: Crc Press.
- Mccauley, C. & Moskalenko, S. (2008). Mechanisms of political radicalization: pathways toward terrorism. *Terrorism And Political Violence*,20(3),415-433.
- Melnychuk, S. M.(2022). Exegesis of cyberculture from the perspective of the tendencies of the neo-religious metamodern world. *Philosophical Sciences*, 2(92), 16-26.
- Miagret, E. (2014). *Medya ve iletişim sosyolojisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Moghaddam, F. M. (2005). The staircase to terrorism: a psychological exploration. *American Psychologist*, 60(2),161-69.
- Mora, N. (2008). *Medya çalışmaları, medya pedagojisi ve küresel iletişim*. C. Uçan (Ed.), Ankara: Altıkıap.
- Mughal, R., DeMarinis, V., Nordendahl, M., Lone, H., Philips, V. & Boyd-MacMillan, E. (2023). Public mental health approaches to online radicalisation: a systematic review of the literature. *Int. J. Environ Res. Public Health*, 20, 65-86.
- Narin, B. (2018). Kişiselleştirilmiş çevrimiçi haber akışının yankı odası etkisi, filtre balonu ve siberbalkanizasyon kavramları çerçevesinde incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 11(2),232-51.
- Rohr, L., Squires, L. & Peters, A. (2022). Examining the use of twitter in online classes: can twitter improve interaction and engagement. *The Canadian Journal For The Scholarship Of Teaching And Learning*, 13(1),1-17.
- Saldana, J. (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Stephens, W. & Sieckelink, S. (2021). Resilience's to radicalization: four key perspectives. *International Journal Of Law, Crime And Justice*, 66, 1-14.
- Timisi, N. (2003). *Yeni iletişim teknolojileri ve demokrasi*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Trip, S., Bora, C. H., Marian, M., Halmajan, A. & Drugas, M. I. (2019). Psychological mechanisms involved in radicalization and extremism: a rational emotive behavioral conceptualization. *Frontiers In Psychology*, 10(437),1-8.
- Türker, G. & Gök, A. (2022). Video oyunlar ve oyun platformlarının radikalleşme ve terörizm açısından incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12, 125-41.
- Yener, Ş. (2023). Şiddet, şiddet türleri ve okulda öğretmene yönelen şiddet. *İçtimaiyat*, 7(1), 273-89.

We Are Social (2023). *The changing world of digital in 2023*. (Erişim: 15.01.2024). <https://wearesocial.com/uk/blog/2023/01/the-changing-world-of-digital-in-2023/>

Extended Abstract

Media, which serves as the medium for transmitting messages, fulfills functions such as providing information and news, fostering socialization, motivation, discussion, dialogue, education, cultural dissemination, entertainment, and more (MacBride, 1981: I-11). New media, on the other hand, conveys messages through computers and digital technologies. It consists of a bi-directional, simultaneous, and multi-user environment that operates over the internet. With features such as digitality, interactivity, multimedia, hypertextuality, dissemination, and virtuality, it offers an active user experience. In this context, users—individuals who produce, receive, and distribute messages—assume active, free, and participatory roles. However, the emotions, thoughts, and lifestyles of users are also transformed, leading to changes in the social structure and culture. As a result, both the positive and negative emotional states of users are shaped by this culture. New media exerts a significant influence on tendencies such as relaxation, entertainment, consumption, self-expression, meaning-making, representation, and affection. It also affects negative behaviors and emotions, such as anger, hostility, and the identification of enemies (Marcuse, 1990: 4). Notably, individuals or situations subjected to collective criticism, devaluation, or denigration in the new media environment are highly likely to attract widespread reactions. This is because new media operates with algorithms that amplify radical tendencies toward situations that evoke dissatisfaction. Consequently, individuals can transition from normal emotions to radical emotions more easily, facilitated by features such as anonymity, personalized content, ease of access to social connections, lack of control, and the effortless dissemination of extremist content. When such emotional shifts occur through or are driven by new media, the phenomenon is referred to as online radicalization.

Radicalization is the process of developing extremist beliefs, thoughts, and behaviors, with the potential for gradual progression toward violence. Online radicalization refers to the enactment of behaviors categorized under radicalization within virtual platforms. These behaviors include activities such as conducting extremist research, gathering information, accessing propaganda content, and resharing attack plans (Macdonald and Whittaker, 2019: 6). This form of radicalization, often termed cognitive radicalization, frequently lays the groundwork for behavioral radicalization. This phenomenon highlights digital dualism, which refers to the virtual world influencing the physical world (Herath and Whittaker, 2023: 1031). Consequently, online radicalization can evolve into real-world radical thoughts or actions. It facilitates radicalization at various levels—individual (micro), group (meso), or global (macro). Online platform algorithms, such as echo chambers and filter bubbles, play an active role in accelerating these radicalization processes (Fernandez et al., 2018: 3). Through the filtering and algorithmic mechanisms of new media tools, individuals may experience emotional provocation or increased exposure to like-minded individuals. For this reason, examining the relationship between new media tools and online radicalization is considered crucial.

The research aimed to determine the effect of the new media platform Twitter (now known as X) on online radicalization. Twitter facilitates user interaction with individuals who share similar worldviews and media cultures through its echo chamber, filter bubble, and hyperpersonalization algorithms. As a result, users may develop the perception that their beliefs are valid, valuable, significant, and widely supported. This perception can amplify emotional intensity and foster online radicalization, particularly in response to negative emotions such as dissatisfaction. In other words, feelings of dissatisfaction can more easily escalate into hatred, beginning with a simple complaint. This process marks the cognitive or ideological dimension of online radicalization. For this study, data was collected from Twitter, specifically focusing on the general elections held in Turkey between May 14 and May 28, 2023, using the #election hashtag. Data analysis employed the inductive thematic analysis method, seeking traces of radicalization during the coding process and theme creation. Sageman's, McCauley and Moskalenko's, and Borum's radicalization theories were used as guiding frameworks for the analysis.

As a result of the analysis, eleven main themes and forty-nine sub-themes were identified, and these were compared with radicalization theories. It was determined that the theme with the highest distribution was "information transfer." However, the analysis conducted using radicalization theories revealed that the main

themes of "mobilization," "blame," and "victimization" are directly related to online radicalization. Sub-themes such as "detection of false information," "anger," "invitation to action by the party, its leader, the public, or public institutions," "invitation to illegal action," "illegal advice," "invitation to a party, individual, public institution, or winner," "accusation," "victimization," and "hostile accusation" were also found to be directly linked to online radicalization. In conclusion, it can be stated that Twitter, as a new media tool, influences online radicalization on a cognitive level, with politics playing a significant role in amplifying this radicalization. McCauley and Moskaleiko's theory, along with Borum's theory, were found to effectively explain election-related online radicalization and were among the most prominently represented theories within the identified themes.